

Posiva Oy

IZLIETOTĀS KODOLDEGVIELAS GLABĀTAVAS PAPLAŠINĀŠANA

IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒŠANAS PROGRAMMAS KOPSAVILKUMS

1 PROJEKTS UN TĀ PAMATOJUMS

Teollisuuden Voima Oy (turpmāk tekstā “TVO”) un Fortum Power and Heat Oy (“Fortum”) plāno izlietoto degvielu novietot uzglabāšanas vietā, kas tiks izrakta Somijā, Olkiluoto pamatklintājā. Tā mērķis ir kodoldegvielas noglabāšana Olkiluoto pamatklintājā, 400-700 metru dziļumā. Izlietotās kodoldegvielas galīgo noglabāšanu ir plānots sākt 2020. gadā.

Posiva Oy (turpmāk tekstā “Posiva”) pārbauda Olkiluoto izlietotās kodoldegvielas glabātavas paplašināšanu par 3000 tonnām urāna, lai iepriekš plānoto 9000 tonnu vietā tajā varētu ievietot 12 000 tonnas urāna.

Posiva ir uzsākusi ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūru (IVN procedūru) par glabātavas paplašināšanu un gatavojas ņemt vērā jaunās atomelektrostacijas īpašnieku TVO un Fortum projektus par izlietotās degvielas glabāšanu. Pamatojoties uz Posiva īpašnieku pašreizējiem IVN projektiem, ir novērtēts, ka kopējais izlietotās degvielas apjoms palielināsies par apmēram 12 000 tonnām urāna. Lai paplašinātu glabātavu, ir jāveic ietekmes uz apkārtējo vidi novērtējuma procedūra.

Šajā dokumentā tiek sniegts īss IVN programmas posma apkopojums vispārējā līmenī. Tas tiek izmantots arī kā starptautiskās apspriešanas procesa dokuments. IVN programmā tiek sniegta detalizētāka informācija par projektu.

1.1 Ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūra

Saskaņā ar ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūras (468/1994) aktu, projekti, kas jāvērtē ar ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūru, ir norādīti ar IVN dekrētu. Kodolenerģijas ražošanas procesā radušos kodolatkritumu apstrādei, uzglabāšanai un gala noglabāšanai paredzētās vietas ietilpst ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūras akta kompetencē, un tām ir nepieciešams novērtējums par ietekmi uz apkārtējo vidi.

IVN procedūras pirmajā posmā ir sagatavota novērtējuma programma, kurā norādīta informācija par projektu, vērtējamie varianti, projektam nepieciešamās licences, vides apraksts un novērtējuma procedūras. Turklāt ir jāiesniedz novērtējuma procedūras un dalības organizēšanas plāns, kā arī plānošanas un ieviešanas grafiks.

Novērtēšanas pārskats tiek sagatavots, balstoties uz novērtējuma programmu un saistītajiem paziņojumiem un viedokļiem. Atomelektrostacijas projektos kā IVN

procedūras likumīgā koordinācijas pārvalde darbojas Nodarbinātības un ekonomikas ministrija (NEM), un tā būs arī atbildīga par novērtējuma programmas un ziņojumu atklāšanu sabiedrībai, pārskatu un viedokļu par tiem apkopošanu un savu pārskatu izlaišanu. Īpaši tiek uzsvērti glabātavas atrašanās vietas municipalitātes uzskati un paziņojumi.

IVN procedūras mērķis ir plānošanā un lēmumu pieņemšanas gaitā atbalstīt ietekmes uz vidi novērtēšanu un vienotus novērojumus. Vēl viens procedūras mērķis ir palielināt pilsoņiem pieejamās informācijas apjomu un viņu piedalīšanās iespējas Somijā un par projektu atbildīgās valsts kaimiņvalstīs.

1.2 Projektam nepieciešamās licences kodolenerģijas akta ietvaros

IVN pārskats kopā ar koordinējošās pārvaldes paziņojumiem izveido dokumentu, kas jāpievieno kopā lēmuma pieteikumam (PAP pieteikums). Saskaņā ar Somijas kodolenerģijas aktu ievērojamai vispārējas nozīmes būvniecībai, kas saistīta ar kodolenerģiju, ir nepieciešams lēmums, kuru pieņēmusi valdība un ratificējis parlaments, paziņojot, ka būvniecības projekts ir saskaņā ar vispārējo sabiedrības labumu. Glabātavas paplašināšana tiek uzskatīta par tik nozīmīgu projektu, ka tam ir nepieciešama IVN procedūra un valdības lēmums. Valdība piešķir būvniecības un ekspluatācijas licenci, ja ir izpildīti kodolenerģijas aktā (990/1987) norādītie priekšnosacījumi ar kodolenerģiju saistītas būvniecības licences un ekspluatācijas licences piešķiršanai.

1.3 Starptautiskā apspriešana un Espo konvencija

Pārrobežu ietekmes uz vidi novērtējumam ir jābūt saskaņā ar Konvencijas par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā, kas tika parakstīta Espo 1991. gadā un stājās spēkā Somijā 1997. gadā, kurā līgumslēdzējam pusēm kopā vai atsevišķi ir jārealizē visi nepieciešamie un efektīvie pasākumi, lai novērstu, samazinātu un kontrolētu lielā mērā kaitīgo pārrobežu ietekmi uz vidi, kuru izraisa paredzētās darbības. Saskaņā ar Espo konvenciju izcelsmes puse ir atbildīga par visiem pasākumiem, kas nepieciešami, lai uzsāktu projektus, kas var izraisīt ievērojamu nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi.

Izcelsmes pusei ir jādod pilsoņiem iespēja piedalīties paredzēto projektu ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūrā iespējami skartajā reģionā un jānodrošina, lai mērķa puses pilsoņiem būtu vienādas iespējas ar izcelsmes puses pilsoņiem. Tā rezultātā NEM iesniegs projektu visu Baltijas jūras reģiona valstu vides pārvaldēm, noskaidrojot to gatavību piedalīties IVN procedūrā. Šī procedūra palīdz noteikt visas valstis, kas vēlas iesaistīties projektā IVN pārskatu posmā.

1.4 Ar projektu saistītie iepriekšējie lēmumi

1983. gadā ar valdības principiālo lēmumu tika noteikti kodolatkritumu pārvaldības un ar to saistīto pētījumu un projektu darbu realizācijas uzdevumi un grafiki. Šis principiālais lēmums prasīja, lai šāda glabāšanas vieta, kur var uzcelt gala noglabāšanas glabātavu, tiktu izvēlēta un pārbaudīta līdz 2000. gada beigām. Saskaņā ar šo principiālo lēmumu pētījumu un projekta darbs jāveic tā, lai glabātavas būvniecības darbus varētu sākt pēc 2010. gada un gala noglabāšanu varētu uzsākt 2020. gadā. Ar šiem grafikiem ir saistīti arī Tirdzniecības un Rūpniecības ministrijas

(pašlaik NEM) 1991. un 1995. gadā pieņemtie lēmumi. Darbs ir virzījies uz priekšu atbilstoši šiem starposmu uzdevumiem.

1998.-1999. gadā Posiva veica ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūru saistībā ar kodolatkritumu glabātavu. Paziņojumā par novērtēšanas ziņojumu Tirdzniecības un Rūpniecības ministrija paziņoja, ka Posiva ir pārbaudījusi projektu un tā alternatīvas, atbilstoši ministrijas izdotajam paziņojumam par IVN programmu. Novērtējumā tika ņemtas vērā izvietojamās kodoldegvielas uzkrāšanās izmaiņas, lai tās maksimālais apjoms atbilstu 9000 tonnām urāna.

2000. gada decembrī valdība, balstoties uz Posiva iesniegumu, pieņēma principiālu lēmumu, paziņojot, ka glabātavas būvniecība Olkiluoto, Eurajoki, ir saskaņā ar vispārējo sabiedrības labumu. Atbilstoši šim principiālajam lēmumam, glabātavā var apstrādāt un novietot tādu izlietotās kodoldegvielas daudzumu, kas atbilst maksimāli 4000 tonnām urāna. Principiāls lēmums par piektā atomelektrostacijas reaktora (OL3) būvniecību Somijā tika pieņemts 2002. gadā. Vienlaicīgi tika pieņemts principiāls lēmums par izlietotās kodoldegvielas glabātavas paplašināšanu, lai glabātavā varētu ievietot arī OL3 izlietoto degvielu. Pamatojoties uz 2002. gadā pieņemto principiālo lēmumu, var uzcelt gala izvietojuma glabātavas maksimāli 2500 tonnām urāna no izlietotās kodoldegvielas. Pamatojoties uz to, un, ņemot vērā valdības 2000. gada decembrī pieņemto principiālo lēmumu, glabātavā var apstrādāt un izvietot maksimāli 6500 tonnas urāna no izlietotās kodoldegvielas.

Pamatojoties uz plāniem par Posiva īpašnieku TVO un Fortum jauno atomelektrostaciju (FIN6 un FIN7) celtniecību, ir aprēķināts, ka kopējais izlietotās kodoldegvielas daudzums pieaugs līdz 12 000 tonnām urāna. Tā kā ir jau veikts novērtējums par 9000 tonnu urāna lielas glabātavas ietekmi uz vidi, ar šo novērtējuma procedūru glabātava tiek pārbaudīta par 3000 tonnām urāna no izlietotās kodoldegvielas.

Pārbaudāmās ietekmes uz vidi sākuma punkts ir gala izvietojuma risinājums, kas paliks nemainīts, neņemot vērā paplašināšanu, un ir saskaņā ar pieņemto principiālo lēmumu un iepriekšējo IVN procedūru.

1.5 Atrašanās vieta

Posiva glabātava atrodas pie Somijas rietumu piekrastes, Eurajoki municipalitātes Olkiluoto salā. Attālums no Olkiluoto līdz tuvākajai pilsētai Rauma ir aptuveni 13 kilometri.

Attēls 1-1. Eurajoki un Olkiluoto atrašanās vieta. Eurajoki atrodas pie šosejas Nr. 8. (Izmantota karte © Affecto Finland Oy, licences numurs L 7630/08)

Attēls 1-2. Olkiluoto atrašanās vieta Somijā.

1.6 Projekta varianti

Ietekmes uz apkārtējo vidi novērtējumā kā galvenais variants tiks izpētīta glabātavas paplašināšana par 3000 tonnām urāna. Pēc glabātavas paplašināšanas iepriekš plānoto 9000 tonnu urāna vietā tajā būs vieta 12 000 tonnām urāna no izlietotās kodoldegvielas. Paplašinājums attieksies tikai uz gala noglabāšanas pazemes novietnēm.

Pārbaudāmais nulles variants ir situācija, kurā Posiva glabātava netiek paplašināta un tajā var izvietot ne vairāk kā 9000 tonnas urāna. Nulles variantā Olkiluoto glabātavā var izvietot sešu atomelektrostacijas reaktoru izlietoto kodoldegvielu. Tā rezultātā izlietotā degviela no septiņā atomelektrostacijas reaktora tiks uzglabāta ūdens baseinos izlietotās degvielas noliktavā.

1.7 Glabātavas drošība

Papildus iepriekš minētajiem principiālajiem lēmumiem Somijas kodolatkritumu pārvaldību nosaka Kodolenerģijas akts un Kodolenerģijas dekrēts, kas stājās spēkā 1988. gadā un norāda kodolenerģijas ražotāju pienākumus, licenču procedūras un

pārvaldes. 1994. gadā Kodolenerģijas akts tika papildināts ar to, ka kodolatkritumus, kas radušies Somijā kodolenerģijas izmantošanas rezultātā, nedrīkst transportēt ārpus Somijas, un tie ir jāuzglabā Somijā. Kodolenerģijas akts aizliedz arī kodolatkritumu eksportēšanu uz Somiju.

Radiācijas un kodoldrošības pārvalde (STUK) kontrolē kodolatkritumu pārvaldības, uzglabāšanas un galīgās noglabāšanas drošību Somijā. Lai nodrošinātu izlietotās kodoldegvielas galīgās noglabāšanas atbilstošu plānošanu, pārvaldes ir izveidojušas kodolatkritumu ražotāju obligāto pārskatu sistēmu. STUK kopā ar citām ekspertu organizācijām pārbauda visus pētījumus un tehniskos plānus, kas paredzēti drošai kodolatkritumu izvietošanai un sniedz atsauksmi realizējošai pusei.

Valdība pieņem vispārējās drošības noteikumus par kodolatkritumu pārvaldību. Drošības noteikumi, kas saistīti ar kodolatkritumu apstrādi un glabāšanu, ir iekļauti valdības lēmumā par atomelektrostaciju drošību (VNP 395/1991). Ir divi valdības lēmumi par galīgā izvietoējuma drošību, no kuriem viens attiecas uz izlietoto kodoldegvielu (VNP 478/1999), bet otrs — uz zemā un vidējā līmeņa ekspluatācijas atkritumiem (VNP 398/1991). Plašāku informāciju par kodolatkritumu pārvaldības noteikumiem var atrast STUK instrukcijās.

Saskaņā ar kodolatkritumu pārvaldības vispārējās drošības principiem nedrīkst rasties radiācija, kas apdraud veselību vai rada kādus citus kaitējumus videi un īpašumam. Šis princips attiecas uz nākotni. Galīgā noglabāšana nedrīkst izraisīt tādas turpmākos kaitējumus veselībai vai apkārtējai videi, kas pārsniedz pašlaik pieņemto maksimālo līmeni.

2 PĀRBAUDĀMĀS IETEKMES

IVN pārskatā tiks parādīta ietekme, kas rodas glabātavas būvniecības un ekspluatācijas laikā, un glabātavas ilgtermiņa drošība. Turklāt ir nepieciešams identificēt citus ar šo projektu saistītos projektus un to ietekmi uz apkārtējo vidi.

Ar IVN procedūru galvenokārt tiks novērtēta elektrostacijas atrašanās vietā notiekošo darbību ietekme uz apkārtējo vidi. Papildus izlietotās degvielas transportēšanai darbības, kas iziet ārpus reģiona, iekļauj satiksmi glabātavas pazemes daļas paplašināšanas un glabātavas galīgās izvietošanas darbību veikšanai. Arī šo darbību ietekme tiks novērtēta nepieciešamajā apjomā.

Ar IVN procedūru tiks novērtēta:

- ietekme būvniecības laikā;
- izlietotās kodoldegvielas transportēšanas un citas satiksmes ietekme;
- ietekme uz zemes izmantošanu, kultūras mantojumu, ainavu, ēkām un struktūrām;
- ietekme uz augsni, klintāju un gruntsūdeņiem;
- ietekme uz gaisu un gaisa kvalitāti;
- ietekme uz ūdens sistēmu;
- atkritumu un blakusproduktu ietekme;
- trokšņa un vibrācijas ietekme;
- ietekme uz floru, faunu un aizsargājamiem objektiem;
- ietekme uz dabas resursu izmantošanu;
- ietekme uz cilvēkiem;
- ietekme uz Eurajoki sociālo struktūru, reģionālo ekonomiku un municipalitātes tēlu;

- ārkārtas un avārijas situāciju ietekme.

Turklāt nepieciešamajā apjomā ir jāizvērtē:

- ilgtermiņa drošība;
- saistīto projektu ietekme;
- nulles varianta ietekme;
- iespēju salīdzinājums.

Ar Posiva 1999. gada IVN pārskatu un saistīto atjaunoto vides pārskatu, kurā tiek pārbaudīta 9000 tonnu urāna galīgā izvietošana, tiek izveidots pamats nulles varianta izskatīšanai. Posiva pašreizējās un plānotās operācijas tiks raksturotas, balstoties uz iepriekšējo IVN pārskatu un iepriekšējos gados veikto pētījumu un projektu informāciju. Pašreizējais vides statuss un tās novērtētās izmaiņas tiks raksturotas, pamatojoties uz pieejamo materiālu, kas parāda vides statusu.

Tiks veiktas tematiskās intervijas, lai noskaidrotu, kāda ir glabātavas apkaimē dzīvojošo cilvēku attieksme pret projektu, un atbalstītu sociālās ietekmes novērtējumu. Projekta sociālās ietekmes novērtēšanā ietilpst pētījums par ietekmi uz veselību.

IVN pārskatā tiks izvērtēta avārijas situāciju ietekme uz vidi, pamatojoties uz drošības analīzi un glabātavai izvirzītajām prasībām. Ārkārtas situāciju sazarosānās tiks novērtēta, pamatojoties uz plašiem pētījumu datiem par starojuma ietekmi uz veselību un apkārtējo vidi.

Kā iepriekš minēts, kodolatkritumu glabātavas un tās paplašināšanas izraisītā ietekme uz vidi ir ļoti lokāla. Pamatojoties uz iepriekšējo 1999. gada IVN pārskatu, projektam nav pārrobežu ietekmes uz apkārtējo vidi.

2.1 Ietekmes uz vidi novērtējuma robežas

Termins “novērotais reģions” attiecas uz katram ietekmes veidam noteikto reģionu, kurā tiek pārbaudīta un novērtēta attiecīgā ietekme uz vidi. No otras puses, “ietekmētais reģions” attiecas uz reģionu, kur, pamatojoties uz novērtējumu, ir paredzamas attiecīgās ietekmes uz vidi izpausmes. Tādējādi ir paredzams, ka ietekmētais reģions būs ievērojami mazāks nekā novērotais reģions.

Šeit bija paredzēts definēt tik lielu novērojamo reģionu, lai būtu paredzams, ka ārpus tā izpaustos ievērojama ietekme uz vidi. Ja tomēr novērtēšanas darba procesā kļūst redzams, ka konkrētas ietekmes uz vidi attiecīgais iespaidotais reģions ir lielāks nekā novērtēts, tad ir jāveic atkārtota novēroto un ietekmēto reģionu apjoma noteikšana saistībā ar attiecīgo ietekmi. Tādējādi, novērtēšanas darba rezultātā ietekmes uz vidi novērtējuma pārskatā tiks veikta faktiskā ietekmēto reģionu noteikšana. Tā rezultātā visām Somijas kaimiņvalstīm IVN programmas posmā tiks nodrošināta iespēja piedalīties IVN procedūrā.

3 INFORMĀCIJA PAR IESPĒJAMO PĀRROBEŽU VIDES IETEKMI

Saskaņā ar Espo vienošanos Zviedrijai, Igaunijai un Krievijai par IVN procedūru tika paziņots 1999. gadā, kā arī šīm valstīm tika lūgts norādīt savus uzskatus un nostādnēs par pārrobežu ietekmi uz vidi.

Zviedrijas nostādni paziņoja Statens kärnkraftinspektion (SKI), novērtējot, ka Somijas projektam, kas saistīts ar izlietotās kodoldegvielas gala glabātavu, nav pārrobežu

ietekmes uz Zviedrijas vidi, ja projekts atbilst IVN pārskatam un projektā tiek ievērotas visas Somijas drošības prasības. Igaunijas varas institūcijas paziņoja, ka Igauniju neskar pārrobežu ietekme no glabātavas un ka Igaunijai nav papildu komentāru par šo projektu. Pamatojoties uz IVN programmu, Krievijas varas institūcijas paziņoja, ka pastāv glabātavas izraisītās ietekmes iespēja, piemēram, radioaktīvo atkritumu izlaišana atmosfērā. Tomēr, atbildot uz to, Somijas varas institūcijas uzsvēra, ka informācija, uz ko atsaucas Krievijas varas institūcijas, jau ir parādīta citos Posiva sniegtajos pārskatos un projektā nav paaugstināta vides apdraudējuma riska.

PAP procedūras paziņojumā, kuru 2002. gadā sniedza Somijas kodoldrošības pārvalde (STUK), ir atzīmēts, ka, izmantojot galīgo glabātavu, netiek radīts ievērojams risks drošībai un sagatavošanas plāni ir adekvāti un pietiekami. Turklāt STUK paziņoja, ka kodolatkritumu transportēšana un gala glabātavas izmantošana neapdraud apkārtējo vidi.

Pamatojoties uz šiem agrākajiem viedokļiem un paziņojumiem, saistībā ar gala glabātavas paplašināšanu nav konstatēta pārrobežu vides ietekme ārpus Somijas teritorijas. Šis jautājums detalizētāk tiks izskatīts IVN atskaitē.

4

GRAFIKS

Ir paredzēts, ka projekta IVN procedūra tiks pabeigta 2009. gada sākumā. Izlietotās kodoldegvielas gala noglabāšana jāuzsāk 2020. gadā. Izlietotās kodoldegvielas iekapsulēšana no jaunā atomelektrostacijas reaktora (FIN7) sāksies ne agrāk kā 2070. gados.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Par projektu atbildīgā organizācija: Posiva Oy
Pasta adrese: Olkiluoto, FI-27160 Eurajoki
Tālrunis: +358 2 8372 31
Kontaktpersona: Markku Friberg, tālr. +358 2 8372 3730
E-pasts: markku.friberg@posiva.fi

Koordinējošā iestāde: Nodarbinātības un Ekonomikas ministrija
Pasta adrese: P.O. Box 32, FI-00023 Valtioneuvosto
Tālrunis: +358 10 606 000
Kontaktpersona: Jaana Avolahti, tālr. +358 10 60 64836
E-pasts: jaana.avolahti@tem.fi

Starptautiskā apspriešana: Vides ministrija
Pasta adrese: P.O. Box 35, FI-00023 Valtioneuvosto
Tālrunis: +358 20 490 100
Kontaktpersona: Seija Rantakallio
E-pasts: seija.rantakallio@ymparisto.fi

Papildu informāciju par projektu var sniegt arī:
IVN konsultants: Pöyry Energy Oy
Pasta adrese: P.O. Box 93, FI-02151 Espoo
Tālrunis: +358 10 3311
Kontaktpersona: Pirkko Seitsalo
E-pasts: pirkko.seitsalo@poyry.com